

CSABAI LÁSZLÓ

Pogány vágyak

Ködbe fullad a gyár: a fűtőkemencékből a füst dől, a főzőüstökből a pára. Nem csak a biztonsági szelepeken. Pogány Tamás, függetlenített alapszervezeti MDP-titkár rosszalóan csóválja a fejét. „Aligha így kell ezeknek működni.” De fél, ha lemegy és magyarázatot, intézkedést kér, kiderül, hogy egyáltalán nem ért a konzervgyártáshoz. Amit persze mindenki tud. Mert mit is érthetne hozzá egy volt biztosítási nyomozó?

Pogány amúgy a biztosítási nyomozáshoz sem értett. Ügyvéd nagybátyja (akinek a biztosító egy szívességgel tartozott) dugta be ebbe az állásba. Miközben a bakák és a munkaszolgálatosok ezrével pusztultak a fronton, Pogánynak például azt kellett volna kiderítenie, hogy egy hónapokig tartó kóma után 98 évesen elhunyt órásmesternek a halálát nem siettette-e a rokonsága. Az esetvizsgálatok során Pogány pénzt nem szerzett a cégének. Magának jó ismerősöket igen. Elytársakat is. Akik bújatták a SAS-behívó elől a sötét évek legsötétebb hónapjaiban. És állást szereztek neki a háború után, amikor a magánbiztosítókat fölfalta az újszülött népi „demokratikus” állam. Melynek Pogány Tamás mégis egyre lelkesebb fia lett. Már nemcsak a feljebbjutás haszna miatt járt a szemináriumokra, gyűlésekre, hanem hitte és vallotta az elnyomásból és szegénységből (bár ő a háború előtt nem volt szegény) való megszabadulás nagy tervét. A ’47 augusztusi választásokon vitorlaként dagadozó fehér ingben száguldott társaival a teherautó platóján, hogy a Párt kékcéduláival a legeldugottabb falvakban is érvényre juttassák a dolgozók akaratát. („Áldj meg engem, nagy tetterre készülünk!” – kérte anyját az indulás előtt. És a nő, sírásra álló, riadt szemmel keresztet rajzolt a rózsafüzérrel fia homloka előtt a levegőbe.)

Az erőre kapó áprilisi nap lassan felszívja a gyárudvarról a gőzölgést. Megjelennek a dísztribün körvonalai (Pár napja, a felszabadulás ünnepén itt tartott beszédet a gyárigazgató, arról beszélt, hogy a tüdőbaj, az írástudatlanság és a rablótőke legyőzése után az ellenforradalmi Rajk-klikk ügyködésétől is sikerült megszabadulni.), rajta zöld fityulás alakok sűrögnek. Nem a konyha személyzetét küldték ki rendet rakni: az egész gyár zöld szakácssapkát visel. Ezt küldte – talán tévedésből – a fővárosi Vörös Meteor Munkaruhagyár, és a szállítmányt nem tűnt célszerűnek visszajuttatni a feladóhoz, elvégre sapka-sapka, ez is megteszi.

Az emelvény díszítéseit, transzparensait lebontó és óvatosan becsomagoló munkásnőket egy kis pirosposztag, kerek asszony, Martos Jenőné irányítja. A titkár ked-

veli Martosnét. Beszédét, mely úgy pattog, mint a kizsírozott serpenyőbe vetett nookedli, ringó járását és határozott karmozdulatait, okos, meggyőző arcát, amikor a brigádgyűléseken előadja a Párt legújabb határozatait. (A titkárnak ilyenkor nem is kell beszélnie, mindent rábízhát.) Legjobban mégis a nő nagy, körteforma, öblösen lehajló mellei tetszenek neki. Pogány imádja bekapni Martosné bal mellbimbóját. Közben a jobb mellét a tövénél megragadva, az azon lévő bimbóval a fülét cirógatja. A férfi ilyenkor köpködve, fuldokolva vonyít az élvezettől, a nő meg harsogóan kacag. Persze, csak ha a titkár otthonában van a találka. Ha a gyár göngyölegraktárában csilapítják gerjedelmüket, muszáj visszafogniuk magukat, hiába volt Dolmány Pista, a raktárvezető tüzér a Don-kanyarban, a nagy duhajkodást még az ő süket füle is meghallaná. Pogány Tamás segít Martosnénak, hogy az elszökhessen otthonról a titkár Takarékpalotában lévő szolgálati lakásába. Azért van elvégre az embernek elméje, a Párt emberének meg a néptől származó hatalma, hogy használja: Pogány rendre behívattatja Martos Jenőt éjszakai műszakra. (Műszakpótlékért!) Legszívesebben minden éjjelre berendeltetné, de az előkészítő üzem vezetője (itt dolgozik Martos Jenő) van, amikor vonakodik teljesíteni a kérését, mondván, hogy nem tud neki ilyenkor hasznos munkát adni, míg másokat nappal agyongyötör a százalékteljesítésért. És Pogány Tamás ezen érvek előtt általában meghajol. Mert a gyár, a gazdaság, vagyis a nép érdeke mindenek előtt! Mindenek előtt!

Az értekezlet a szokásos unalmat hozza a függetlenített alapszervezeti titkár számára. Az igazgató, a főmérnök, a főkönyvelő mindenféle számmal dobálóznak és szidják a beszállítást vállaló téeszeket a késlekedésükért. A tanácskozótermet az egykori tulajdonos-igazgató (Grünfeld Salamon) kaktuszházában alakították ki. Grünfeld imádta a kis szűrős növényeket, közvetlen az irodája mellett tartotta őket, és az értékes vendégeknek adott egyet-egyet. A csupa üveg tanácskozóterem igazán világos, felüdülés télen belépni ide, de ha a nap kiszabadul a felhők közül, ami a tavasz derekához érkezve egyre gyakoribb, pillanatok alatt felhevül. Most is ez van. Pogány izzad, törölgeti a homlokát. És még az unalom is! Kinyitja jegyzetfüzetét és rajzolni kezd. Egy ötágú csillagot. Szeret ötágú csillagot rajzolni. Fel sem kell emelnie a ceruzát: jobbra föl, jobbra le, balra föl, jobbra egyenest, balra le, és már kész is a csillag. Aminek közepébe most egy mindent látó szemet biggyeszt. Amilyen a templomokban szokott lenni. Besatírozza gyorsan, nehogy valaki észrevegye. És a csillag köré kalászkoszorút rajzol, ahogy a népi állam címerében is van. Aztán még egy kalászkoszorút. Csak így meg nem hasonlít semmire. Vagy mégis? Elfordítja a képet 90 fokkal, és elmosolyodik a látványra: egy kitárulkozó női nemi szervet lát maga előtt.

Erről Martosné jut az eszébe. Martosnéról meg Pankotai Gizella.

Pankotai Gizi még a háború előtt, svájci tanulmányai alatt belebolondult az antropológiába. Nyárligetre visszaérve hozzámment egy doktor úrhoz, és biztatására euritmia-kört alapított. Sokan társultak hozzá. Esténként a sóstói Vigadó teraszán ugráltak, forogtak, hogy kapcsolatba léphessenek a világot uraló nagy energiával. A sóstóhegyi plébános viszont kiprédikálta őket, mondván, az egyetlen igaz hittel össze nem egyeztethető eretnekszagú dolgokat művelnek. (Talán ezért is vitték el a frontra a doktort,

ahonnan nem jött vissza.) Ez az „egyházi átok” nagyon jól jött Gizinek az új rendszerben. Mint a klérus egykori üldözöttje, le tudta mosni magáról a polgári származás bélyegét. Gimnasztikaszéanszait is folytathatta, persze a metafizikus háttér mellőzésével, immár „Konzervgyári Nők Munkás Testedző Köre” néven. Esténként jönnek össze az étkezőben. A gyár vezetői élvezettel figyelik az asszonyok terpesztéseit, hajlongását.

Pogány Tamás most arra gondol, milyen jó tenne Martosnének, ha egy kicsit jobban tudna tekeregni a testével gyakás közben.

– Pogány elvtárs! – fordul hozzá az értekezlet végén Bartha Jolán, a gyár Feodora Kornyilova Nőbizottságának vezetője. – Lenne néhány dolog, ami már megérett rá, hogy pártszinten is foglalkozzunk vele. Mikor beszélhetnénk?

– Akár most. Fáradjon le hozzám, elvtársnő!

Mikor a konzervgyár nőszervezete felvette a pártfőtitkár feleségének (aki egyúttal az MNDSZ tiszteletbeli elnöke is) a nevét, maga Kornyilova, vagyis Rákosiné jött el díszvendégnek. Nagy fekete autó hozta, s mivel a gyárat és környékét ellepték a fekete öltönyös biztonságiak, a kis jakut nő a fehér ruhájában, mint egy friss sírhalomra helyezett virágcsokor ékeskedett. S mellette testi-lelki barátnője, a híres művésztanár: Kovács Margit. Nyelvtanilag sem mindig helyesen, és erős orosz-jakut akcentussal beszélt Kornyilova. De ha nem volt feltétlen szükséges kinyitnia a száját, akkor hallgatott. Csak bólogatott a szép tablók, a Himalájaként égbe törő diagramok láttán. Tiszteletteljesen meghajtotta fejét az üzemben, amikor megtudta, hogy férje hatvanadik születésnapja tiszteletére minden brigád kommunista szombatot vállalt. Aztán mégis mikrofonhoz lépett, és arról beszélt, hogy fontos jól dolgozni, mert azzal épül a nép állama. Majd egy általa készített kerámiát nyújtott át a gyárigazgatónak, mely egy alacsony nőt ábrázolt, amint a fazekaskorongon egy edényt formáz éppen. Bartha Jolánnak pedig egy zománcos kerámia kitűzöt adott. A kitűzőbe is egy népies formájú edény vonalát vették be. Bartha Jolán ezt azóta a szíve fölött hordja. Most is itt van rajta, amikor Pogány Tamás irodájában az árpakávéját kavargatja.

– Kezdjük, elvtársnő! Nagy a gond? – fordul felé a függetlenített alapszervezeti titkár.

– Nagy, Pogány elvtárs. Gyárunk férfi dolgozói, ami az elvárható társadalmi viselkedési normákat illeti, a morális tudatosság alacsony fokán állnak. („A morális tudatosság alacsony fokán állnak...” – mi ez a bikkfanyelv-mánia? „A dolgozóink otromba tuskók” – így kell ezt mondani!” – van Pogány fejében.) Nem fogják föl, hogy a nők munkába állásának csodálatos lehetősége egyúttal növeli az asszonyok vállára nehezedő terhet. Ahelyett, hogy a férjek igyekeznének, ahol csak lehet segíteni nekik, mert az asszonyoknak és a lányoknak is joguk van a pihenésre, a boldogságra...

– Igen, igen erről már sokszor volt szó. Konkrétumokat mondana?

– Például Novákné esete. Négy kisgyermeket nevel. Ápolja magatehetetlen édesanyját. A gyárban is megállja a helyét. Erre nincs olyan hét, hogy ne kék-zöld foltokkal jöjjön műszakba. Próbálja szerencsétlen elrejteni az ütések nyomát de...

Bartha Jolán nem tudja azt, amit Pogány Tamás tud: Novákné ügyében már próbáltak intézkedni. A szakszervezeti titkár telefonon beszélt a rendőrkapitánnyal, aki

megígérte, hogy gondjuk lesz a férfire. De ehelyett hamarosan visszahívta, hogy a Novákné veréséből nem lehet ügyet csinálni. Ez pedig valószínűleg azt jelenti, az asszony férjének olyan kapcsolata van a – még a rendőrség számára is kifürkészhetetlen működésű – államvédelemmel, ami megvédi minden támadástól. Bár olykor az efféléket is elsodorja egy tisztogatási hullám. De ezeket a hullámokat csak felülről kelthetik.

– Igen. Ez felháborító. Felírtam magamnak, megnézem, mit tehetek.

– Aztán itt van Pórné Erzsó.

– Őt is veri a férje?

– Nem. De fűvel-fával csalja. Az a szerencsétlen nő egy kész idegronc. És betegesen sovány. Zörögnek a csontjai.

– Hol dolgozik a férje?

– A cipőosztály vezetője az Állami Áruházban. Ott, az osztályon, azokkal a könnyűvérű kis nőcskékkal... – A titkár arcára irigykedő mosoly kerekedik ki. El kell fordulnia, nehogy a másik észrevegye. – Erzsó bement az áruházba, beszélt az igazgatóval. De az azt állítja, hogy nem tehet semmit, Novák a szép szóra nem hallgat, ki meg nem rúghatja, mert az ő osztálya van mindig élen a munkaversenyben. Azt a kollektívát nem szabad megbontani.

– Hát igen. Kényes helyzet. Mérlegelni kell – dünnyögi a titkár, és már megbánta, hogy lehívta magához Bartha Jolánt.

– Martosné helyzete meg ennek épp a fordítottja.

– Ma-a-artosné? Miféle helyzete? – s Pogány hangja elkomorodik a név hallatán.

– Nem tudja lerázni a mihaszna férjét. Pedig szeretne az új párjához költözni. Persze, előtte tisztességgel megesküdni.

– Miféle új párjához?

– Hát... Szép szál ember. Áruátvevő. A háborúban egy szilánk levitt a vállából egy darabot, de kitömi a zakóját, és így nem látszik.

– Maga Tahí Józsefről beszél. Ő a mázsáló az átvételen. Miért nem mondja ki nyíltan a nevét?

– Róla van szó, igen.

– Martosné mondta, hogy hozzá akar költözni?

– Nem ő. Tahí híreszteli...

– Azt tudja, hogy Tahinak nem csak a válla, hanem a feje is megsérült a Don-ka-nyarnál? A feje!

– Én még nem tapasztaltam...

– Beszél az össze-vissza. Nőkről. De egyiket sem kapta meg.

– Azért van akit... – mondaná Bartha Jolán, mert olyan férfihiány van a gyárban, hogy Tahinak is jut zsákmány, de elnyeli a szavakat, minek védené ő a mázsálót.

Pogány lehajtja fejét és a homlokát ráncolja. Valószínűnek tartja, hogy a nőnek nincs viszonya Tahival. De csak valószínűnek. Nem biztosnak. Így felmerül benne, hogy tehát nem ő szórakozott a kis Martosnéval, hanem az vele. „És így kell értesülnöm róla? Ettől a fonnyadt vénlánytól? Aki talán tudja is, hogy mi van köztünk. De megjátssza magát!” Legszívesebben lekeverne neki egy mérettest. Legszívesebben.

– Lárifári! – mondja összeszedve magát Pogány Tamás.

– Hogyan? – kérdez vissza pislogva a nőbizottság vezetője.

– Morális tudatosság meg közös teherviselés a családban meg a többi marhaság!

Mert csak egy dolog számít: a gyakás!

– A gyakás?

– Gyakás! Izelés! Üzekedés! Hogy mondjam még? Miért veri Novák a feleségét?

Mert nincs ereje a nőnek, hogy este az ágyban a férfi kedvére tegyen! Miért csalja Pórnét az ura? Ugyanazért! És miért hagyná el Martosné a férjét? Mert az ipse minor! Nem kell neki *úgy* a nő. „Ebből végképp rájöhet, hogy közöm van Martosnéhoz”

– fut át a titkár fején, ezért gyorsan folytatja. – Kielégülést nyerni az ágyban: ez a lényeg! Minél többször! Akkor menni fog a munka is! Akkor teljesülnek a tervek. Ha nem sikerül kielégülni, tovább kell állni! Minél hamarabb!

– És a felelősség? A családi sorsközösség?

– Frászt! – kiált Pogány, és a másik megrökönyödő arckifejezése valóságos mámorba kergeti. Rácsap az asztalra. – Ezek még mind az elnyomó burzsoá-klerikális erkölcs maradványai. A nagy Szovjetunióban már rég túl vannak ezeken. Csak mi szajkózzuk állandóan. A szovjetek a Fekete-tengernél külön üdülőket hoztak létre azért, hogy a dolgozók nyugodtan bujálkodhassanak. Zenekar, étel, ital, minden ingyen van! A kölykök sem zavarnak. És akiknek nincs párja, azoknak kerítenek. Egy hegesztő brigádot összehoznak egy varrónő brigáddal.

– Igen. Mi is beszéltük már a nőszövetségben, hogy a sok munka miatt kevés ismerkedési lehetősége van a fiataloknak. És elhatároztuk...

– Összejönni kevés. Mert nem tudnak egymással mit kezdeni! – s Pogáynak eszébe jut néhány rosszul sikerült aktus, amikor a nő olyan volt közben, mint egy jegelt holttest. – Áh, de mit beszélek, maga úgysem érti, miről van szó!

– Mért ne érteném! Mért feltételezi ezt? Nincs joga véleményt alkotni rólam, amíg nem ismer meg!

És a nő arca fellángol, a düh, a sértés keltette indulat elűzte féltékenységét és megdöbbenését.

A titkár azonnal felfigyel erre a változásra.

– Érti? – és Pogány közelebb lép Bartha Jolánhoz. Egészen közel.

Eszmehűség. Aztán a tömegek felvilágosítása. Legfelül pedig a szolidaritás. Ezek mutatták meg, ki igazán a Párt embere. Az eszmehűség nehéz dolog volt. Mert az eszme folyton változott. Vagyis nem változott, csak másként látták azt a Párt daganatai, a frakciók. Ezek forrongtak, szétoszlottak, szaporodtak, elhaltak, feltámadtak, hatalomra kerültek. Nem lehetett tudni melyik elvű frakció lesz holnap már reakciós. A tömegek felvilágosítása sem ment könnyen. Mert a Párt be volt tiltva. Az elvtársak még egymás közt is félve beszéltek, nemhogy idegenek előtt. (Bár lehet a munkásság idegen a Párt emberei számára?) A szolidaritás viszont egyértelmű volt. És gyakorolható. Mert a háborúba lépés óta mind gyakoribbak lettek a razziák, a kihallgatások, a házkutatások, sorra buktak le az elvtársak. És maradtak utánuk szükségét szenvedő feleségek, gyermekek. Segíthetett rajtuk a Párt pénzsegélye. De csupán a pénz nem

éleg egy nőnek. Bízgatás, eszmei támogatás is kell neki. Meg segítség a háztartásban, a gyereknevelésben. És kell az ölelő kar is. A bajba jutott elvtársnők megkapták az ölelő kart. Különösen, ha jól néztek ki. Olyankor harc dúlt a szabadon lévő elvtársak között, kinek sikerül levadászni szegény szalmaözvegyet.

Pogány Tamás a háború alatt Pankotai Gizellát tartotta az elsőszámú nőnek az életében. És még most is őt tartja. Ha Gizi elkötelezné magát mellette, nem kellene más nő Pogánynak.

De Gizi megfejthetetlen és megtarthatatlan. Egész nap kedvesen évődik a férfival, a Konzervgyári Nők Munkás Testedző Körét tréningezve mindig úgy áll, hogy hajlongáskor a tompora Pogány felé domborodjon ki, aztán este durván visszautasítja a férfi ajánlatát. Másnap meg beállít hozzá, és lehordja lustaságáért, tehetetlenségéért, latorkodásáért, majd ledobja ruháit és ráveti magát. Gizi nem jön el megbeszélt randevúra. Akkor sem jelenik meg, ha, bár nem beszéltek meg semmit, de a férfi számírt rá. Ha Pogány számonkérő határozottsággal próbál vele beszélni, kikéri magának. Ha Pogány hízeleg neki, begurul. Ha Pogány gyöngéd hozzá, dührohamot kap. Ha még továbbra is gyöngéd hozzá, vagy tombolni kezd, vagy hirtelen ellágyul és a másik ölébe veti magát. Pogány kolosszális lustaságában, kellemetlenségektől való irtózásában a legkevésbé sem vágyik egy ilyen viszonyra. Mégsem tudja kiverni Gizit a fejéből. Vagyis órákra, napokra igen. Főleg szeretői ágyában. De véglegesen nem.

A függetlenített alapszervezeti titkárnak tetszik, ahogy Gizi az utcán lóbálja a bevásárlótáskáját. (Mindig olyan lendülettel csinálja ezt, mintha balettyakorlatot végezne, vagy legalábbis jókedvében meg akarna fordulni a tengelye körül.) Tetszik neki a nő csípőjének a ringása is. (Gizinek remek teste van, derekán, combjain, mellén egy kis ráadáshájjal, ami nem lerombolja karcsúságát, hanem, annak vonalait folytatva, kiemeli.) Tetszik neki, ha a nő a tarkóját vakarja. Legszívesebben megharapdálná utána a nyakát, megrágsálná a körmét. Tetszik neki a vitatkozás közbeni pír a nő arcán, és a kék szemének könnyes csillogása. Tetszik neki a nő prüszkölése. Tetszik hasának zubogása.

Bartha Jolán fölhajtott szoknyával és lehúzott bugyogóval meg harisnyával fekszik a földön. Nem a kielégülés eufóriája, hanem a váratlan aktus keltette meghökkenés miatt kell idő, míg magához tér.

Azért lassan rendbe hozza magát. Megkeresi cipőit, sorba rakja jegyzetpapírjait.

– Kedves Pogány elvtárs, azt fogom írni a naplónkba a megbeszélésünkről, hogy megállapítottuk: a Nyárligeti Vörös Csillag Konzervgyár asszonyainak és lányainak is joguk van a boldogsághoz. Ez eléggé hangzatos és ugyanakkor megfelelően semmitmondó.

– Írja ezt, jó lesz.

A nő behajtja naplóját, megrántja szoknyáját. És vár. A függetlenített alapszervezeti titkár nem fordul felé: ne higgye a nő, hogy ő tudja, hogy a nő rá vár. Pedig a nő természetesen úgy hiszi.

Megszólal a gyár dudája. „Nincs műszakváltás. Akkor meg mire a dudálás?” Pogány Tamás nem tudja. Meg kellene kérdeznie a nőtől.

De az ekkor már az ajtónál áll. Még egyszer a férfi szemébe néz, aztán távozik.

Pogány Tamás képtelen nem gondolni az elmúlt perc történéseire. Sietős rángatózására a nő testén, s a közben érzett örömré. Majd a nő csalódott arcára. Ott van előtte. A férfi árpakévéét tölt magának, rendezgeti az iratait, bekapcsolja-kikapcsolja a rádiót, de az arc nem távozik. És egyre csalódottabb.

„A fene vinné el, hogy az ember nem tud egy kicsit gondtalanul szórakozni!”

A Vesszős étterem mennyezetéről három rövid láncon széles kandeláber lóg. Rajta körben kövér gyertyák és korongok, melyekbe minden ajtónyitáskor belekapaszkodik a huzat, s így hol jobbra, hol balra forogni kezd a szerkezet. Ez pedig azt jelenti, hogy a plafonon meg lenn a földön, az asztalokon és a vendégek arcán táncolnak a fények. Van pedig külön kis táncpódium is. A pult mellett.

– Hanem azért jól megmutattuk az amerikaiaknak! – mondja Kisző Béla, a nyárli-
geti tanácsitkár a most ivócimborának hozzá szegődött Pogány Tamásnak

– Hogyan? Az amerikaiaknak?

– A békekölcsönnel. Várakozáson felüli eredményt hozott.

– Igen, tényleg... – bólogat Pogány, pedig jól tudja, aláírásakor olyan megjegyzése-
ket tesznek a munkások, hogy mindet elvihetné az ÁVH.

– Korea mellett is bátran kiállt a népünk.

„Egymásra kéne uszítani a sárgákat, akkor nem jelentenének ránk veszedelmet”
– ilyeneket sugdostak az emberek, mikor a készáru-raktárban megtartott szolidaritási
gyűlésen kínai és koreai munkásindulókat zengett a gyár asszonykórusa. Pogány em-
lékszik erre.

– Most a malájokon meg indiaiakon van a sor. Fogadok, egy éven belül elsöprik a
feudálburzsujokat.

– Meglehet.

– Egyedül Japánban nehéz a dolgunk. A japán dolgozók nagyon átitatódtak a
japán militarizmussal, most meg ehhez jön az amerikaiak imperializmusa. Ez a japcsi-
amcsi szövetség a világ veszedelme.

– Szövetség? De hát a jenkik nemrég még atombombát dobtak rájuk!

– Ez igaz. De Truman eredetileg Vlagyivosztokot akarta bombázni, csak nem
voltak jók ehhez a légköri viszonyok. Elhiheted, Moszkva és Budapest számára is
elkészült már az atombomba. Német fasiszta mérnökök segítik az amerikaiakat. Re-
pülőőről már nem tudják ledobni ezeket, mert a szovjet légyédelem áttörhetetlen, ezért
Bécsben, metróépítésnek álcázva, egy hatalmas alagutat kezdtek ásni. Pestig szeretné-
nek eljutni vele, hogy majd a város alatt robbantsanak. Csakhogy mi meg a szovjete-
kel, szintén metróépítésnek álcázva, egy ellenalagutat építünk, így...

Pogány megfigyelte: a reakciósook örült híreszeléseire – mint például hogy a Nyu-
gattal lepaktált Jugoszláviában ezer angol csapatszállító repülőgép áll készenlétben,
hogy ejtőernyősekkkel meginduljanak a Hortobágy felé, felszabadítani Magyarorszá-
got, meg hogy utána nagy elszámoltatás lesz, és az emberi vérmintából meg fogják
tudni állapítani, ki volt kommunista, és ki nem –, a Párthoz hű emberek hasonló
örültségek terjesztésével válaszolnak.

Unja már ezeket a függetlenített alapszervezeti titkár, ezért új témát vet föl Kiszőnek:

– Ezek az ávós lányok tényleg olyan... szóval... *engedékenyek*? Mert azt beszélük róluk.

– Te... Hát... – és a tanácssttkár a nemzetközi helyzet fokozódását rögtön feledve széttárja karját, mint a Marathónból érkező futár, hogy a hír nagyszerűségét kiemelje. – Igaz! De még mennyire! Te... Ott egyszerűen letépi rólad a ruhát. Akár többen is. És... Durr bele! Mindenki előtt! Nincs majré meg szarakodás. Adjad neki! El kell velem jönnöd a szállásukra!

– Á, az nekem is sok lenne.

– Nyolc ágy van egy szobában, és mindegyiken...

– Nem, tényleg. Nem azért kérdeztem...

– Holnap hatkor indulunk. Szerzek hivatali kocsit.

– Csak te mész, rám ne számíts, már mondtam... – ellenkezik Pogány, s szerencséje van, mert ekkor megjelenik a kicsi színpadon egy táncos, így mindenki figyelmé feléje fordul.

Az alak arcán az örömet szélsőségesen, a nemi jelleget megszüntetve kifejező maszk, testén bokáig és csuklóig omló, pazar ráncokat vető fehér khitón, fején, a nyakat szabadon hagyva, égszínkék selyemkendő. Tehát nő ez a tünemény.

A pianínó mögé ül váratlan komolysággal arcán a bárzenész, és érzéssel megszóltatja hangszerét, miközben, szokott rekedtségétől megszabadulva, valószínűtlenül lágy hangon szavalni kezd.

A táncos pedig követi. Szökelléssel, forgással, legfőképp pedig kézmozdulatokkal. Mintha minden beszéd- és zenei hangnak meglenne a tükörmozdulata. A bő ruha légiessé teszi a jelenést, de az minden kilobbanás után legalább egy pillanatra visszatér a testhez.

A közönség, mely kezdetben gunyorosan nézett erre a csudabogárra, álmélkodó gyönyörrel figyeli immár a produkcióját. A cigaretták elhamvadnak az ujjak között, a kávéscsészék kipárolgása követi a művész mozdulatait: combok, karok, térdhajlatok képződnek meg a levegőben.

„Fehér szentek fején megülő fényesszemű és szelíd galambok” – szavalja végül a zongorista, és leüti az utolsó billentyűt.

A teremben csend. Aztán nagyon halk taps. Ez most nem a nemtetszés, hanem éppen az elragadtatás jele. Félő megzavarni a művész és a mű auráját.

A táncos meghajol, majd leveszi álarcát. Pogány persze végig tudta, ki van a maszk mögött. Pankotai Gizella.

Odamegy hozzá. Megszólni készül, de a nő szólal meg hamarabb:

– Mindenképp beszélni akarok veled Pogány Tamás. Várj meg a Sárkányölő-szobornál!

A nyárligeti villamos egyik érdekessége, hogy a váltóknál szikrázik a kereke. Különösen, ahogy a Takarékpalatánál befordul Sóstó felé. Ez persze csak este látszik. Mint most. Az első kocsi első kereke: és szikrazuhatag. A második: újabb zuhatag. A két kocsi kerekei ritmusra vetik a szikrákat és csillagokat, mintha egy hatalmas kalapács

csapna rendre az üllőre. Ehhez jönnek az április negyediki ünnepség még le nem szedett díszei: csillagok ezek is. És ezek is vörösek. És mintha így csillognának a járókelők szemei is.

Van az érzékeknek olyan részegsége, mely megfojtja a szavakat, s mivel azok nem szülehetnek meg, maguk helyett könnyeket küldenek.

Pogány ma, Giza tánca közben, megértette: az egy lehet több, mint a kettő, mint a sok. Mert minden igazi nő egy végtelen is lehet. És egy olyanért érdemes küzdeni. És főleg várni.

A Vesszősből kilép egy csillogó szempár. Határozottan elindul a férfi felé. Gizella az.

A függetlenített alapszervezeti titkár megszólalna, de a nő megint gyorsabb.

– Figyelsz rám Pogány Tamás?

– Igen. Amit csak akarsz, én...

– Soha többet nem akarok veled együtt lenni!

– Én bármit...

– Mondtam, hogy figyelj! Soha nem akarok találkozni veled! Még látni sem akarok! Ha mégis összefutnánk a gyárban, ne köszönjünk egymásnak. Ne nézzünk egymásra!

– De hát miért...

– Te menthetetlen vagy. És engem is megrontasz. Te rontasz meg!

Az oroszok '44-ben bejöttek, és hozták magukkal a vodkát. Az oroszok maradtak. És maradt a vodka is. Olcsó ital. Az íze undorító. Vagy egyáltalán nincs is íze. Ilyet árulnak a Vesszősben is. Pogánynak éppen megfelelő. Kiütni magát. Lát feléje hajoló pincéretet, hátát veregető vendégeket. Kiszót, amint egy hölgynek a fenekét lapogatja. Aztán egy üvöltő lovat.

A lakásában még eltántorog az ágyáig, és ott a hányást meg a fájdalmas veszteséggel való kikerülhetetlen újbóli szembesülést megelőzve betakarja a jótékony álmot.

Reggel csengő ébreszti. Morogva száll ki az ágyból. Martosné áll az ajtóban.

– Hát te? – kérdi ásítva és vakarózva a férfi. – Ilyenkor nem szoktál jönni. Mi történt?

A nő szó nélkül, könnyezve bújik hozzá.

– No, Tahit már meguntad? – kérdi gúnyosan Pogány Tamás.

– Csak nem hiszed, hogy én és Tahit... Istenem, legalább te ne hidd el ezt az alávaló...

– Jól van, ha nem igaz, hát nem igaz. Vedd úgy, hogy nem mondtam semmit. Igyunk egy teát!

De a nő úgy rátapad a testére, hogy nem tudja feltenni a teafőzőt. Le akarja fejteni magáról Martosné, amiből az lesz, hogy a ruháit fejtje le. És a nő kerek combja, mellei felélesztik a vágyát. Az ágyban kötnek ki.

Martosné megnyugodván és megvigasztalódván azt kérdi:

– Tudtad, hogy Amerikában az asszonyok csak akkor vannak együtt a férjükkel, ha kedvük van hozzá? És a hét minden napján más selyemharisnyát vesznek föl. Meg isszák a sok egészséges dzsuisztét.

– Hát, ha egészséges... Mi az a dzsuisze?

– Gyümölcslé. Azt fogunk mi is gyártani. Kóstoltam. Finom, édes.

– Édes?

De a férfi szájában megkeseredik a nyál. A vodkától, meg a tegnapi esti fiasco miatt. „Jól lepattintott Gizi. Így még nem jártam! És én már az életemet tervezgettem vele!” De túl vidám ez a reggeli napfény, és túlságosan is jólesett az előbbi bujálkodás ahhoz, hogy fájdalomában elmerüljön. „Legalább leszámoltam egy illúzióval. Nem vesztegetek Gizire több időt. A fenébe Gizivel!” – mondja magában, s közben az eseményeket átgondolva rájön: az előző nap sem csak a kudarcról szólt. Hiszen az a kaland Bartha Jolánnal végül is igazán élvezetes volt. Gondolatban elkezdi összevetni Martosnét és Bartha Jolánt. „Nincs bennük semmi hasonló. De épp ez a jó. A változatoság elvégre gyönyörködtet.”

És kéjesen mosolyogni kezd. És a hasát vakarja.

– Mi az? – kérdezi tőle a nő.

– Semmi, csak... Eszembe jutott, milyen szerencsés vagyok.

– Szerencsés vagy?

– Persze, hisz itt vagy velem.